

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobkyně: **PhDr. H. P.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 18. 8. 2020, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 28. 8. 2020, č. j. 72 Ad 29/2020 – 9,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Včas podanou kasační stížností napadla žalobkyně v záhlaví uvedené usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci, jímž byl zamítnut její návrh, aby jí byl v řízení o žalobě ustanoven opatrovník. Krajský soud vycházel ze skutečnosti, že žalobkyně sice trpí duševní poruchou, ta však nedosahuje takového stupně závažnosti, aby jí bránila v účasti na řízení. V této souvislosti poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2014, č. . 6 Azs 25/2013 – 38, podle něhož *„institut opatrovníka nemá směřovat proti účastníkovi řízení, jeho smyslem je účastníka chránit. Pokud je tedy fyzická osoba zdravotně postižená do té míry, že v důsledku svého zdravotního stavu není schopna řádně hájit svá práva, a není proto procesně způsobilá, je nutné, aby státní orgány této osobě ustanovily k ochraně jejich práv opatrovníka. Tím dojde k naplnění garance rovnosti zbraní zdravotně postižené osoby jako součásti jejího práva na spravedlivý proces (čl. 36 Listiny). Avšak ustanovení opatrovníka nesmí být vnímáno pouze jako akt ve prospěch účastníka, nýbrž též jako autoritativní akt státu,*

jenž účastníkovi brání stát u soudu samostatně. Státní orgány mají současně povinnost respektovat ústavní příkaz nedotknutelnosti lidské důstojnosti a práva na přístup k soudu (srov. Čl. 10 odst. 1 Listiny a čl. 36 odst. Listiny); opatrovník proto smí být ve světle zásady minimalizace zásahu do základních práv ustanoven jen takové zdravotně postižené osobě, vyžadují-li to okolnosti konkrétního případu a u níž je tohoto institutu nezbytně třeba za účelem ochrany jejích práv.“

[2] S ohledem na výše uvedené tak krajský soud dospěl k závěru, že podmínky pro ustanovení opatrovníka podle § 29 odst. 3 s. ř. s. nejsou splněny. Soud zároveň žalobkyni poučil o tom, že pokud není schopna se sama bez právní pomoci hájit, může si zvolit kvalifikovaného zástupce, eventuálně požádat o ustanovení zástupce soud, bude-li pro to splňovat zákonné předpoklady.

[3] V podané kasační stížnosti žalobkyně (dále jen stěžovatelka) výslovně neuvedla žádný z důvodů podle § 103 odst. 1 s. ř. s. Konkrétně však namítala, že nepotřebnost ustanovení opatrovníka soud dovodil jen z toho, že v několika dalších řízeních jednala samostatně. Stěžovatelka má však za to, že soud nezjišťoval, zda v těchto řízeních byla zastoupena, či nikoliv, jak byla schopna hájit svá práva, zda činila smysluplná podání a úkony, jak uvedená řízení skončila a zda nejsou tato řízení s ohledem na svůj průběh a výsledek projevem její duševní poruchy s projevy „pomýlenosti“, „paranoie“ a „psychózy“. Za této situace považuje stěžovatelka napadené usnesení za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Stěžovatelka dále poukázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 7. 2018, č. j. 6 As 131/2018 – 31, v němž účastníku, jenž trpěl stejnou duševní poruchou jako stěžovatelka, opatrovník ustanoven byl. Stěžovatelka má za to, že otázka její schopnosti hájit svá práva a chápat smysl a účel soudního řízení jsou otázky odborné, k nimž by se měl vyjádřit znalec z oboru psychiatrie, a že by tedy otázka opatrovnictví neměla být posouzena tak nedbale, jak učinil soud v napadeném usnesení. Závěrečný návrh ve věci stěžovatelka neučinila.

[4] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v rozsahu uplatněných námitek, neshledal přitom vady, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti, a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Jak bylo již uvedeno výše, stěžovatelka sice sama neuvedla výslovně žádný z důvodů kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 s. ř. s., to však samo o sobě nebrání jejímu věcnému projednání, a to zvláště za situace, kdy kasační stížnost míří proti procesnímu usnesení vydanému krajským soudem v řízení o žalobě, na něž některé zákonem uvedené důvody nedopadají, eventuálně je lze pod tyto důvody podřadit jen analogicky. Stěžovatelka ve své kasační stížnosti namítala nepřezkoumatelnost napadeného usnesení pro nedostatek důvodů, spočívající v nedostatečných skutkových zjištěních ohledně svého zdravotního stavu i v nedostatečném vypořádání známých skutečností ze strany soudu. Takto formulovaný důvod kasační stížnosti by se dal podřadit pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[5] Názor stěžovatelky však Nejvyšší správní soud nesdílí. Institut opatrovníka pro řízení ve speciálních případech upravuje § 29 odst. 3 o. s. ř., který se prostřednictvím § 64 s. ř. s. uplatní i v přezkumném řízení soudním. Podle tohoto ustanovení *„pokud neučiní jiná opatření, může předseda senátu ustanovit opatrovníka také neznámým dědicům zůstavitele, nebyl-li dosud v řízení o dědictví stanoven okruh jeho dědiců, účastníku, jebož pobyt není znám, jemuž se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, který byl stížen duševní poruchou nebo z jiných zdravotních důvodů se nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení, nebo který není schopen srozumitelně se vyjadřovat.“*

[6] Uvedené ustanovení je doplňkem k § 29 odst. 1 o. s. ř., který ukládá soudu ustanovit opatrovníka pro řízení fyzickým osobám, které nemohou před soudem samostatně jednat, tedy především osobám, které nemají plnou procesní způsobilost a zároveň nemají zákonného

zástupce. Smyslem tohoto postupu je zachovat účastníku řízení v co nejširším rozsahu možnost ochrany jeho práv i v případech, kdy se nemůže řízení z různých důvodů sám účastnit. Ve vyznačené části se citované ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. uplatní především v těch případech, kdy účastník řízení není na první pohled schopen pro svoje duševní postižení účastnit se řízení před soudem a činit smysluplné úkony, aniž ještě proběhlo řízení a byl mu ustanoven opatrovník podle § 44 a násl. z. ř. s.

[7] Takováto situace v případě stěžovatelky zjevně nenastala. Stěžovatelka se soudních řízení účastní, aniž by byla zastoupena opatrovníkem, běžně (na což správně poukázal už krajský soud), žádná neschopnost jednat v řízení samostatně není z jejího vystupování či z jejích podání patrná, není také pochyb o tom, že smysl soudního řízení ve věci přezkumu rozhodnutí o dávce důchodového pojištění chápe. K tomu, aby soud učinil uvedené závěry, nebylo v tomto konkrétním případě žádného znaleckého posudku z oblasti psychiatrie třeba, ostatně o schopnosti stěžovatelky jednat v řízení samostatně svědčí i obsah její kasační stížnosti, která je kvalifikovaně sepsaná a bez dalšího projednatelná, ač se jinak jedná o úkon vyhrazený účastníkům s předepsaným právnickým vzděláním. Poukaz stěžovatelky na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 7. 2018, č. j. 6 As 131/2018 – 31, zde není přílehlavý, neboť rozhodná pro posouzení věci není pouze klinická diagnóza, ale funkční míra postižení z onemocnění vyplývající, a ta je v obou srovnávaných případech zřetelně odlišná. K tomu Nejvyšší správní soud ještě podotýká, že ustanovit opatrovníka v těchto zvláštních případech je možné jen tehdy, pokud, jak uvádí citovaná norma v návěti, soud neučiní jiná vhodná opatření. Krajský soud, jak bylo již uvedeno výše, stěžovatelku poučil, že „*pokud se domnívá, že není schopna sama bez právní pomoci hájit v řízení svá práva, je na ní, aby si za tímto účelem zvolila právního zástupce, případně požádala o jeho ustanovení.*“ Nejvyšší správní soud sdílí názor krajského soudu, že uvedený postup by byl za dané situace pro ochranu jejích práv vhodnější a je jen na ní, zda tohoto doporučení využije.

[8] Nejvyšší správní soud tak uzavírá, že napadené usnesení je zákonné, kasační stížnost proti němu podanou proto podle § 110 odst. 1, *in fine*, s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

[9] Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o této kasační stížnosti, žalovaná nebyla účastníkem tohoto řízení, proto o jejích nákladech Nejvyšší správní soud nerozhodoval (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** přípustné opravné prostředky (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 20. listopadu 2020

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu